

STORTINGET

Representantforslag 261 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Tobias Drevland Lund

Dokument 8:261 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Tobias Drevland Lund om tilslutning til FNs atomvåpenforbud

Til Stortinget

Bakgrunn

Etter flere tiår med kjernefysisk nedrustning og forpliktende nedrustningsavtaler står verden på ny overfor et kjernefysisk rustningskappløp. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) sin database viser at antallet operasjonelle stridshoder er økende, med 9 585 stridshoder tilordnet potensiell bruk og hele 2 100 klargjort for rask bruk på ballistiske missiler. Mens USA og Russland besitter 90 prosent av verdens samlede atomvåpenarsenal, er for første gang Kina antatt å ha stridshoder i høy operasjonell beredskap. Under Trumps forrige presidentperiode trakk USA seg fra nedrustningsavtalen INF, noe den andre parten Russland gjengjeldte like etter.

Høy spenning mot Russland og usikkerhet rundt den amerikanske, kjernefysiske paraplyen har avfødt nye krav om kjernefysisk opprustning i Europa. Frankrike tilbyr å dele sitt atomvåpenarsenal med andre europeiske land, og Tysklands påtroppende kansler Friedrich Merz har tatt til orde for en samlet fransk-britisk-tysk atomvåpenstyrke. Polen erklærer på sin side at de akter å tilegne seg tilgang til kjernefysiske våpen, og president Andrzej Duda har bedt USA utstasjonere sine atomvåpen på polsk jord.

I Norge har major Johannes Kibsgaard, hovedlærer ved Forsvarets høyskole, uttalt at Norge bør gå sammen med andre nordiske land om å utvikle og produsere egne, taktiske atomvåpen. Regjeringen har i likhet med Rødt avvist forslaget, men har samtidig knyttet Norge tettere til USAs kjernefysiske arsenal ved å for første gang delta i NATOs øvelse for kjernefysisk avskrekking Steadfast Noon i oktober 2024, la en amerikansk ballistisk missilubåt operere i Norskehavet for første gang siden den kalde krigen og tillate anløp av amerikanske hangarskip og overflyvninger av B-52 strategiske bombefly.

Med dette bakteppet er det viktigere enn noen gang at Norge demmer opp mot kjernefysisk opprustning ved å tilslutte seg et folkerettslig forpliktende forbud mot atomvåpen og avskaffelse av slike våpen. Et slikt forbud, Traktaten om forbud mot kjernevåpen, er framforhandlet i FN og trådte i kraft i 2021. 73 stater har tilsluttet seg traktaten, men ikke Norge eller noen andre av NATOs medlemsland. Sverige, som på det tidspunktet ikke var NATO-medlem, ble i et hemmelig brev fra USAs forsvarsminister varslet om at svensk ratifikasjon ville få konsekvenser for USAs forsvarspolitiske samarbeid og militære støtte til Sverige.

Norge har deltatt som observatørland på statsparts-møtene om oppfølging av forbudet, men uteble fra det tredje møtet i rekken nå i mars 2025. Statssekretær Eivind Vad Petterson i Utenriksdepartementet viste i NTB til «dagens sikkerhetspolitiske situasjon».

Forslagsstillerne mener en nøktern vurdering av dagens sikkerhetspolitiske situasjon tilsier at den avskrek-kende effekten av atomvåpen har vært kraftig overvurdert, samtidig som sjansen for misforståelser og angrep er høyere enn på lenge. Andre parter har utført strategiske angrep i Russland og Israel, til tross for at begge stater

besitter sitt eget atomvåpenarsenal. Dette til tross for at Russland har trappet kraftig opp sine kjernefysiske trusler og i fjor høst avfyrt en Oreshnik supersonisk missil uten stridshode mot den ukrainske byen Dnipro. FNs generalsekretær uttalte i fjor at «geopolitiske spenninger og mistillit har eskalert risikoen for atomkrig til sitt høyeste punkt på flere tiår». Kostnaden ved atomvåpen, i form av risikoen for kjernefysisk krig, framstår med andre ord langt tydeligere enn gevinsten i form av avskrekking.

En tilslutning til FNs atomvåpenforbud vil være i tråd med vedtatt norsk politikk om å arbeide for en verden fri for atomvåpen og ikke tillate utstasjonering av disse på norsk territorium, samt i Norges langvarige interesse av lavspenning i Nord, herunder det å holde de kjernefysiske stormaktene USA og Russland på avstand gjennom å hevde suverenitet med egne, konvensjonelle styrker.

Forslagsstillerne viser til at USA har inngått avtaler om såkalte omforente områder med Norge, Sverige, Fin-

land og Danmark, og at disse avtalene skiller seg fra hverandre hva angår utstasjonering av kjernefysiske våpen, til tross for at samtlige land har en langvarig politikk basert på å ikke tillate slike våpen i Norden. Det understreker behovet for at nordiske land står samlet mot andre makters krav om å posisjonere sitt arsenal i regionen, slik det ble gjort under den kalde krigen.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen tilslutte Norge Traktaten om forbud mot kjernevåpen.
2. Stortinget ber regjeringen arbeide for en nordisk avtale om Norden som atomvåpenfri sone.

10. april 2025

Marie Sneve Martinussen

Geir Jørgensen

Bjørnar Moxnes

Tobias Drevland Lund

